

ÜHEKSAS PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2022 1Jh 4:1–6 (5Ms 13:1–5 või Ii 28:1.7–15.23–28; Mt 7:15–23)

1 Armsad, ärge usaldage iga vaimu, vaid katsuge vaimud läbi, kas nad on Jumalast, sest palju valeprohveteid on läinud välja maailma.

2 Te tunnete Jumala Vaimu sellest: iga vaim, kes tunnistab Jeesust Kristust lihasse tulnuna, see on Jumalast,

3 ning ükski vaim, kes seda Jeesust ei tunnista, ei ole Jumalast, vaid see on antikristuse oma, kellest te olete kuulnud, et ta tuleb, ja nüüd ta juba ongi maailmas.

4 Teie, lapsed, olete Jumalast ja olete nad ära võitnud, sest see, kes on teis, on suurem sellest, kes on maailmas.

5 Nemad on maailmast, seepärast nad räägivad nagu maailmgi, ja maailm kuulab neid.

6 Meie oleme Jumalast; kes on Jumala ära tundnud, see kuulab meid. Kes ei ole Jumalast, ei kuula meid. Sellest me tunneme ära tõe vaimu ja eksituse vaimu.

Sissejuhatus

Esimene Johannese kiri erineb enamusest epistlitest selle poolest, et sel puuduvad tavapärase sissejuhatav tervitus ja pöördumine konkreetse adressaadi poole. Samuti ei mainita kirja autori nime (isegi mitte taolisel viisil, nagu teise ja kolmanda kirja alguses, kus autorina nimetatakse «vanemat»). Nii meenutab Johannese esimene kiri pigem jutlust või teoloogilist käsitlust, mille puhul samal ajal on selgelt tuntav konkreetse adressaadi olemasolu – viimast võib järeldada kirja emotsionaalsest, julgustavast ja kohati isegi murelikust toonist.

Sellele, et kirja autoriks on, nagu kinnitab pärimus, apostel ja evangelist Johannes, viitavad eeskätt Johannese evangeeliumile lähedased sõnavara ja käsituslaad. Kiri pärineb tõenäoliselt esimese sajandi lõpukümneni keskpaigast.¹ Kirjutamise kohaks oli arvatavasti Efesos ning kiri oli mõeldud eeskätt Väike-Aasia kristlastele.

Apostel Johannes kinnitab oma kirjades kahte põhjapanevat usutõde: õpetust Jumalast, kes on meid oma armastuses lunastanud ja uuesti sünnitanud, ning õpetust Jeesusest Kristusest, Jumala ainusündinud Pojast, kes on saanud lihaks, s.t tõeliseks inimeseks, ning meid oma vere läbi Jumalaga lepitanud.

---

¹ Klaus Berger, kes on tuntud Uue Testamendi tekstide tavalisest varasema dateerimise poolest, pakub Johannese esimese kirja koostamisajaks aastat 55, põhjendades seda arvamusega, et kuna kiri teeb Johannese evangeeliumist märksa teravamalt ja välistavamalt vahet õigel ja eksiõpetusel, peab see olema kirjutatud varem, ajal, mil kristlus ei olnud veel laiemalt levinud.

Vastandudes teravalt neile, kes püüavad kristlasi eksitada vastupidise õpetusega, näitab apostel selgelt ja ühemõtteliselt, kuidas teha vahet Jumala lastel ja kuradi lastel ehk antikristustel (kristusevastastel): «Kes on valetaja? Eks ju see, kes salgab, et Jeesus on Kristus. Antikristus on see, kes salgab Isa ja Poega. Kes iganes salgab Poja, sellel pole ka Isa; kes tunnistab Poega, sellel on ka Isa. Kellel on Poeg, sellel on elu; kellel ei ole Jumala Poega, sellel pole elu.» (1Jh 2:22j; 5:12)

Siinkohal on oluline märkida, et apostel mitte ei arutle ega argumenteeri, vaid esitab usulauseid kindla ja äratuntud tõena, millele vastu vaidlemine tähendaks kas valetamist või Jumala tembeldamist valetajaks: «Ma ei kirjutanud teile sellepärast, et te tõde ei tea, vaid et te teate seda ning et ühtegi valet ei tule tõe seest. Kes ei usu Jumalat, see on teinud Tema valelikuks, sest ta pole uskunud tunnistust, mille Jumal on andnud oma Poja kohta.» (1Jh 2:21; 5:10)

Esimese Johannese kirja kõrgpunktiks on kahtlemata sõnad: «Jumal on armastus.» (1Jh 4:16). Armastusest Jumala olemusena tuleneb otseselt, et ka Jumala lapsed peavad elama armastuses, mis seisneb eeskätt Jumala käskude pidamises (1Jh 5:3). Armastada tuleb nii seda, kes meid on sünnitanud, s.t Jumalat, kui ka neid, kes nagu meiegi on Temast sündinud: «See käsk on meil temalt endalt, et kes armastab Jumalat, armastagu ka oma venda! Igauks, kes armastab seda, kes ta on sünnitanud, armastab ka seda, kes Temast on sündinud.» (1Jh 4:21; 5:1)

Johannes innustab kristlasi elama ilma patuta, kuna «ükski, kes püsib Temas, ei tee pattu; ükski, kes teeb pattu, ei ole näinud ega mõistnud Teda» (1Jh 3:6), ent näitab samal ajal, et paraku ei saa keegi tõele truuks jäädes väita, et tal pattu ei oleks: «Kui me ütleme: «Meil ei ole pattu», siis me petame iseendid ja tõde ei ole meis.» (1Jh 1:8)

Seda tõdedes kinnitab apostel kristlasi usus lepitusse ja andeksandmisse, isegi väga raskete pattude puhul: «Mu lapsed, seda ma kirjutan teile, et te ei teeks pattu. Aga kui keegi patustab, siis on meil eestkostja Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige, ning Tema on lepitusohver meie pattude eest, kuid mitte üksnes meie, vaid ka terve maailma pattude eest. Te teate, et tema on ilmunud patte ära kandma ning Temas endas ei ole pattu.» (1Jh 2:1j; 3:5)

Esimene Johannese kiri lõpeb alati ajakohase manitsusega: «Lapsed, hoiduge ebajumalate eest! » (1Jh 5:21)

Keelelisi märkuseid

Armsad – ἀγαπητοί – sõna ἀγαπητός tuleneb verbist ἀγαπάω, mis tähendab «armastama», «[kellelegi] head soovima», ka «[kellegi järele] janunema / õhkama».²

² Sarnase tähendusvarjundiga on heebrea אָהַב – «armastama», «[kellegi järele] õhkama».

Ärge usaldage – μή...πιστεύετε – sõna πιστεύω – «uskuma», «[midagi] tõeks pidama», «[milleski] veendunud olema», «[millelegi oma] usaldust panema» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».³

Vaimu – πνεύματι – sõna πνεῦμα tuleneb verbist πνέω – «hingama», «puhuma» – ja tähistab sarnaselt heebrea sõnale נַחַם nii vaimu, tuult kui ka hingeõhku.

Katsuge...läbi – δοκιμάζετε – sõna δοκιμάζω tähendab «[teadlikult, eesmärgipäraselt] läbi katsuma», «järgi proovima», «tundma õppima».

Valeprohveteid – ψευδοπροφήται – sõna ψευδοπροφήτης koosneb omadussõnast ψευδής – «valelik», «petlik» – ja sõnast προφήτης – «prohvet» –, mis tuleneb verbist φημί – «ütleva», «lausuma», «teada andma» (vt ka üle-ülejärgmist keelelist märkust), millele on lisatud eesliide πρό – «ees», «ette».

Maailma – εἰς τὸν κόσμον – sõna κόσμος tähistab korrastatud ilmaruumi, maailma, ülekanutult ka inimkonda, samuti maailma («selle ilma») asjadekorraldust; sellel sõnal võib olla ka negatiivne, vaenulik tähendusvarjund («jumalatu maailm»).

Tunnistab – ὁμολογῆ – sõna ὁμολογέω tähistab avalikult teada andmist, millegi kinnitamist, ka millegagi/kellegagi nõustumist.

Jeesust – Ἰησοῦν – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יְהוֹשֻׁעַ ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

Kristust – Χριστὸν – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

Lihasse – ἐν σαρκί – sõna σὰρξ – «liha» – tähistab Uues Testamendis enamasti inimese langenud, patust olemust, vahel ka neutraalselt inimese ihu või kõike elavat. Siin tähistab see sõna Jeesuse Kristuse reaalselt saamist tõeliseks inimeseks.

Antikristuse – τοῦ ἀντιχρίστου – sõna ἀντίχριστος koosneb vastupidisust tähistavast eessõnast ἀντί ja sõnast Χριστός – «Kristus», «võitu», «messias».⁴

Lapsed – τεκνία – sõna τεκνίον on deminutiiv sõnast τέκνον – «laps» –, niisiis oleks parem tõlkida (nagu 1968. aasta piiblitõlkes): «lapsukesed».

³ 1968. aasta piiblitõlkes: “ärge uskuge”.

⁴ 1968. aasta piiblitõlkes “kristusevastase”.

Räägivad nagu maailmgi – ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν – sõnasõnalt (nagu 1968. aasta piiblitõlkes): «räägivad maailmast».

Kes on Jumala ära tundnud – ὁ γινώσκων τὸν θεὸν – sõnasõnalt: «Jumalat tundev». Originaalis kasutatakse praegu toimuvat ja jätkuvat tegevust tähistavat oleviku ajavormi. Sõna γινώσκω tähendab «tundma õppima», «tunda saama», «teadma», «mõistma», «taipama», «[jätkuva, kasvava kogemuse kaudu] tunnetama».⁵

Tõde – τῆς ἀληθείας – sõna ἀλήθεια – «tõde» – koosneb eitavast eesliitest α ja verbist λαμβάνω – «varjul olema», «peidetud/tundmatu olema».⁶

Eksituse – τῆς πλάνης – sõna πλάνη tähendab «ekslemine», «eksimine», «eksitusse sattumine», «eksitus».

Sisuline analüüs

Johannese esimese kirja kolmas peatükk seostab Jumala lapseks olemise ja Jumalas püsimise Tema käskude pidamisega (1Jh 3:24), toonitades korduvalt, et eeskätt seisneb Jumala käskude pidamine üksteise armastamises (1Jh 3:11). Iga patt on vastuhakk Jumala seadusele ning õigupoolest ei tohiks Jumala laste elus pattu ollagi, kuna «ükski, kes on sündinud Jumalast, ei tee pattu, sest Jumala seeme püsib temas ja ta ei saa teha pattu, sest ta on sündinud Jumalast» (1Jh 3:9). Need, kes teevad pattu, «on kuradist, sest kurat teeb pattu algusest peale» ning Jumala Poeg on saanud avalikuks selleks, et Ta «tühistaks kuradi teod» (1Jh 3:8).

Kuna patt siiski kujutab endast ka Jumala laste elu sagedast paratamatust, julgustab apostel panema oma lootust Kristusele, kes on «ilmunud patte ära kandma» (1Jh 3:5) ning on selleks «jätnud oma elu meie eest» (1Jh 3:16). Kui meie süda meid ikkagi süüdistab, siis Jumal on «meie südamest suurem» (1Jh 3:20) ning on «läkitanud Poja maailma Päästjaks» (1Jh 4:14) ja «lepitusohvriks meie pattude eest» (1Jh 4:10).

Neljas peatükk algab manitsusega, et kirja lugejad, kelle poole autor pöördub sõnaga ἀγαπητοί – «armsad» või «armastatud» –, ei usaldaks iga vaimu, vaid katsuksid vaimud läbi ja usaldaksid ainult neid, kes tunnistavad «Jeesust Kristust lihasse tulnuna», sest «ükski vaim, kes seda Jeesust ei tunnista, ei ole Jumalast, vaid see on antikristuse oma» (1Jh 4:1–3). See tähendab, et lepitus, pattude andeksandmine ja nendest puhastamine, Jumala lapseks saamine ja sellena elamine ei ole tühipaljas idee, midagi, mis toimub ja teostub vaid «õige tunnetuse» tasandil, vaid on lahutamatu seotud Jumala Poja saamisega tõeliseks inimeseks ning võib realiseeruda üksnes Temas ja koos Temaga «lihaks saades».

⁵ 1968. aasta piiblitõlkes: “kes tunneb Jumalat”; 1989. aasta Uues Testamendis: “kes taipab Jumalat”.

⁶ See tähendab, et tõde on kreeka keeles ja meeles miski, mis on ilmselge, vastuvaidlematult äratuntav.

Johannes rõhutab seda juba kirja algussalmides: ta ei kuuluta mingit «kõrgemat» ideed või «vaimsust», vaid avalikuks saanud, sõna otseses mõttes lihaks saanud Elu, mida/keda on võimalik silmaga vaadelda ja käega katsuda (1Jh 1:1–3). Samamoodi peab olema võimalik silmaga näha ja käega katsuda ka kellegi olemist Jumala lapseks, eeskätt armastuse näol, mis ei seisne samuti mitte teoreetilises tõekspidamises, vaid Kristuse eeskujul oma elu andmises (1Jh 3:16), sest « igauks, kes armastab, on sündinud Jumalast ja tunneb Jumalat», ent «kes ei armasta, see ei ole tundnud Jumalat, sest Jumal on armastus» (1Jh 4:7j).

Nii ei ole ka õpetus Kristuse olemusest ja lihakssaamisest pelk teoreetiline mõtteharjutus, vaid äärmiselt praktiline ja otseselt igapäevaellu ulatuv küsimus, millele antavast vastusest sõltub, kas inimene on Jumala või kuradi laps, Kristuse oma või Tema vastane, s.t antikristus, kas temas elab tõe või eksituse vaim.

Nagu Jumala Poeg on, Nikaia usutunnistuse sõnadega väljendudes, «lihaks saanud Püha Vaimu läbi neitsist Maarjast ja inimeseks saanud», saab Jumala Vaim teatavas mõttes «lihaks» ka neis, kes usuvad ja tunnistavad Kristuse lihakssaamist: «Te tunnete Jumala Vaimu sellest: iga vaim, kes tunnistab Jeesust Kristust lihasse tulnuna, see on Jumalast.» (1Jh 4:2). Ning vastupidi, «ükski vaim, kes seda Jeesust ei tunnista, ei ole Jumalast, vaid see on antikristuse oma, kellest te olete kuulnud, et ta tuleb, ja nüüd ta juba ongi maailmas» (1Jh 4:3).

Muidugi ei tähenda see, et võiksime Jumala Vaimu «lihakssaamise» nendes, kes usuvad Kristusesse kui tõeliselt inimeseks saanud Jumala Pojasse, samastada Tema enda lihakssaamisega, ent on täiesti selge, et apostel kasutab siin otsest, võiksime öelda ka praktilist analoogiat: Jumala lapseks olemine ei saa piirduda seesmise usu ja tõekspidamisega, vaid peab väljenduma milleski nähtavas ja käegakatsutavas, s.t reaalselt kogetavas ligimesearmastuses.

Võime minna sammu veelgi kaugemale ja öelda, et mitte ainult Kristuse lihakssaamise teoreetiline, vaid ka Jumala Seadusega, s.t eeskätt ligimesearmastuse käsuga vastuolus olev praktiline eitamine (viimselt iga teadlikult ja tahtlikult sooritatud patt) tähendab õige usu salgamist ja seda, et tegemist ei ole mitte Jumala, vaid kuradi lapsega, mitte kristlase, vaid antikristusega.

See tõdemus ei tähenda, nagu oleks õige elupraktika piisav ilma õige «teoreetilise» usuta, vaid need kaks kuuluvad lahutamatu ühte ja peavadki kuuluma, kuna õige elupraktika ei ole võimalik (või vähemalt pole võimeline kestma) ilma õige usulise aluseta. Viimane tuleb eriti selgelt esile neil hetkil, mil inimene näib olevat oma usus ja elus [taas kord] läbi kukkunud – siis on möödapääsmatult oluline teada ja uskuda, et see, kes on meie sees, «on suurem sellest, kes on maailmas» (1Jh 4:4), ja see kehtib mitte ainult siis, kui kristlased peavad seisma vastakuti valeõpetajate ja eksituse vaimuga, vaid ka siis, kui nende enda süda neid milleski süüdistab (vrd 1Jh 3:20).

«Vaimude läbikatsumine», milleks apostel oma lugejaid manitseb ja julgustab, ei ole midagi üle jõu käivalt keerulist, kuna keskseks kriteeriumiks tõe ja eksituse vaimu vahel vahetegemiseks ongi see, kas tunnistatakse või ei tunnistata «Jeesust Kristust lihasse tulnuna» (1Jh 1:2). Ehk just seda üleskutset järgides on Athanasiuse usutunnistuse teine pool pühendatud Kristuse tõelisele olemusele Jumala ja inimesena: «Igaveseks pääsemiseks on samuti vajalik ustavalt uskuda meie Issanda Jeesuse Kristuse lihakssaamist. Seega on õige usk, kui me usume ja tunnistame, et meie Issand Jeesus Kristus, Jumala Poeg, on samaaegselt Jumal ja inimene... See on katooline usk: igäüks kes seda ustavalt ja kindlalt ei usu, ei või saada päästetud.»

Apostel Johannes kasutab oma esimeses kirjas seitseteist korda sõna κόσμος – «maailm», vahel neutraalselt, pidades silmas maailma kui Jumala loodut, eeskätt Tema poolt armastatud ja lunastatud inimkonda, sageli aga negatiivselt, s.t kristuse- ehk jumalavastasena. Jumalavastane maailm vihkab Kristuse omasid (1Jh 3:13), ei taha neid tunda ega kuulda võtta. Seevastu armastab ja kuulab maailm kristusevastaseid vaimu, sest need «räägivad nagu maailmgi» (1Jh 4:5).

Apostel on veendunud, et «kõik, mis on maailmas – lihahimu ja silmahimu ja elukõrkus –, ei ole Isast, vaid maailmast» (1Jh 2:16) – järelikult peavad ka kristusevastased, kes on maailmast ja räägivad nagu maailm, esindama neidsamu pahesid. Kui need on seotud Jumala Poja lihakssaamise eitamisega, võivad nad tähistada gnostitsismile omast vahetegemist liha/ihu ja vaimu/hinge vahel, mis võib väljenduda nii kõige ihuliku põlgamises ja hülgamises kui vastupidiselt kõigele ihulikule vaba voli andmises, kuna tähtis polevat mitte see, mida teeb ihu, vaid üksnes vaim ja selle «õige» (või «kõrgem») tunnetus või teadlikkus.⁷

On selge, et neis, kes taoliselt õpetavad ja elavad, kõneleb ja tegutseb mitte Jumala ega tõe, vaid antikristuse ja eksituse vaim. Ihu põlastades või kurjana ja vaimule kompromissitult vastanduvana nähes ei saa nad mingil juhul leppida õpetusega Kristuse lihakssaamisest või vähemalt sellest, et Tema lihakssaamise loogilise järeldusena teostunud lunastus kujutaks endast mitte ainult vaimu, vaid ka ihu lunastamist. Tõde on, et Jumala Poeg sai inimeseks mitte selleks, et vabastada inimene (kui ihusse vangistatud vaim või hing) tema langenud ihust, vaid selleks, et vabastada ja päästa nii ihu kui hinge poolest langenud ja kurjast aheldatud inimene patusüüst ja sellest tulenevast karistusest ning kinkida talle igavene elu jumalikus kirkuses mitte ainult ihust vabastatud ülendatud hinge või valgustatud vaimuna, vaid ihust ja hingest koosneva tervikuna.

Selle tõe tõena tunnetamine ja omaks võtmine tagab kindluse, et tegemist on nendega, kes on tundnud ära Jumala – sellena, kes Ta tõeliselt on, s.t Isana, kes on oma

---

⁷ Või koguni, kuna ihu olevat halb, tulevatki seda kõikvõimalikul viisil, nt mõõdutundetu seksuaalse praktika kaudu, alandada ja hävitada.

armastuses «läkitanud Poja maailma päästjaks» (1Jh 4:14) ning kinkinud meile oma imeliselt suure armastuse, mille kõrgpunktiks on see, et «meid hüütakse Jumala lasteks ja need me olemegi» (1Jh 3:1).

Kiriku traditsiooniline õpetus Kristusest, mis on formuleeritud eeskätt vanakiriklikel kontsiilidel, kõneleb selgelt Kristuse kahest loomusest, jumalikust ja inimlikust, ühes isikus. Tegemist on kristluse elu ja surma küsimusega, mille lihtsaim selgitus on ehk järgmine: kui Kristus ei oleks Jumal, ei oleks Ta saanud meid *lunastada*, ja kui Ta ei oleks inimene, ei oleks Ta saanud *meid* lunastada.

Jeesus ise ütleb enda kohta: «Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.» (Jh 14:6), ning vanakiriklik tõlgendus ütleb seda kommenteerides, et Ta on tee kui tõeline inimene ning tõde ja elu ehk meie igavese teekonna eesmärk kui tõeline Jumal. See tähendab, et ilma Kristuse kui Jumala Poja ehk tõelise Jumala inimesekssaamisega (või lihakssaamiseta) ei oleks mingit lunastust, ja ilma selle tõena omaksvõtmise ja sellest tunnistuse andmiseta ei ole mingit tõelist kristlust. Need, kes väidavad vastupidist, ei ole mitte ainult eksinud, vaid nad on eksitajad, nad on antikristused.

Võime olla kindlad, et kui apostel jätkab oma kirja üleskutsega üksteist armastada, «sest armastus on Jumalast ja igaüks, kes armastab, on sündinud Jumalast ja tunneb Jumalat» (1Jh 4:7), siis ei pea ta võimalikuks lahutada tõelisest ligimesearmastusest tõese tunnistuse andmist Kristuse ja Jumala kohta. Vastupidi, tegemist on kõige tähtsama armastuse teoga üldse, sest selle läbi me kingime oma ligimesele osasaamise võimaluse igavese elu annist: «Ja see tunnistus on: Jumal on andnud meile igavese elu ja see elu on Tema Pojas. Kellel on Poeg, sellel on elu; kellel ei ole Jumala Poega, sellel pole elu. Seda ma olen kirjutanud teile, kes te usute Jumala Poja nimesse, et te teaksite: teil on igavene elu.» (1Jh 5:11–13)

Jutluseks

Üheksanda nelipühale järgneva pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Tõde ja eksitus». Pühapäeva sissejuhatuses öeldakse: «Kristlasel tuleb elus võidelda, et eraldada tõde valest ja õige väärast. Jumala tundmine ja Tema tahte taotlemine juhivad inimese tõe juurde.»

Klassikalise definitsiooni järgi on tõde inimese tunnetuse kooskõla reaalsusega. Kui mõne asja puhul võib see tähendada vaid midagi n-õ intellektuaalselt huvitavat, siis Jumala ja eriti Kristuse puhul on tegemist elu ja surma küsimusega: Ta kas on see, kes on meid tõeliselt lunastanud ja meile igavese elu kinkinud, või Ta ei ole seda. Traditsiooniliselt on kirik näinud selles alati tähtsaimat – kõigest muust mõõtnatult tähtsamat – küsimust, seepärast ongi selle üle eriti esimestel kristlikel sajanditel niivõrd

tuliselt vaieldud ja sellele õige mitu oikumeenilist kirikukogu pühendatud. Kristus on tõeline Jumal, sest muidu ei saaks Ta olla inimeste *Lunastaja*, ja Ta on tõeline inimene, sest muidu ei saaks Ta olla *inimeste* Lunastaja.

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on üheksanda nelipühale järgneva pühapäeva esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks kas Moosese manitsus Iisraeli rahvale (5Ms 13:1–5) pidada hoolsalt kinni kõigest, mida Jumal on tema kaudu oma rahvale õpetanud, ja hoiduda järgnemast võõrastele jumalatele, või Iiobi arutelu (Ii 28:1.7–15.23–27) tarkuse üle, mis on leitav üksnes Jumala juures ja Tema kartuses.

Esimese lugemisaasta Evangeeliumiks (Mt 7:15–23) on Jeesuse Mäejutluse lõpul öeldud sõnad, milles Ta hoiatab omasid valeprohvetite eest ja rõhutab, et taevariiki ei saa mitte need, kes Teda pelgalt sõnadega austavad, vaid need, kes teevad Tema Isa tahtmist, kes on taevas.

Vana Testamendi lugemiste ja Evangeeliumi kontekstis võib Epistli keskse sõnumina näha üleskutset võtta Kristuses avalikuks saanud ilmutus Jumala Poja lihaks-, s.t tõeliseks inimeseks saamisest ja Temas teostunud lunastusest alandlikult ja kahtlusteta vastu, sellest ustavalt tunnistust anda, nõnda ka ligimesearmastuse käsku täites, ning sellest lähtudes õigete ja valeprohvetite, Kristuse omade ja Tema vastaste vahel vahet teha. Esikohal on siin kuulekus ilmutatud tõele ja selle alandlik järgimine.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Usuküsimused, eeskätt arutelu Jumala olemasolu ja olemuse üle, ei jäta enamasti kedagi ükskõikseks. Sellest tunnistab nii religioonide kui laiemalt usuliste vaadete ja arvamuste kirjeldamatu rohkus ja mitmekesisus. Teatava piirini võib siin näha püüdlemist tõe poole, paraku saab sellest pahatihti pigem esmalt eneseteostuse ja seejärel enese kehtestamise püüet, mille puhul pole esikohal enam mitte tõe, vaid soov demonstreerida oma arusaama või «tunnetuse» õigsust ja ülimumuslikkust. Või teine sagedane võimalus: usulised arutelud (ja isegi esialgu siirad otsingud) sumbuvad vaikselt esmalt lihtsalt teoreetilisteks ja viimaks tähtsusetuiks või lausa mängulisteks mõtteharjutusteks. Nii üht kui teist, nii täiesti vales suunas viivat usulist innukust kui teiselt poolt peaaegu kiretut religiooniteemalist teoretiseerimist on võimalik kohata pea igal sammul.
2. Apostel Johannes näitab oma kirjas (nagu ka kirik õpetuslike tõdede formuleerimisel eeskätt oikumeenilistel kirikukogudel), et kristliku usu ja tegelikult ka inimese elu ja igaviku seisukohalt on tegemist määrava tähtsusega küsimustega, sõna otseses mõttes elu ja surma küsimusega: kes ja milline on Jumal, kas, kellena ja millisena Ta on ennast ilmutanud ning milline roll on kõiges selles Kristusel? Johannese jaoks on küsimus Kristuse kui Jumala Poja lihakssaamisest, s.t tõelise Jumala saamisest tõeliseks inimeseks, kõige tähtsam küsimus üldse, ning vastusest

sellele sõltub, kas vastaja puhul on tegemist Kristuse omaga, s.t Jumala lapsega, Tema lunastatuga, kellel on igavene elu, või valevaimu ja antikristusega, kes on määratud igaveseks hukatuseks. Mingit vahevarianti ei ole, rääkimata sellest, et küsimuse Kristuse olemusest võiks kuulutada tähtsusetuks, teisejärguliseks või pelgalt teoreetiliseks mõttemänguks: «Iga vaim, kes tunnistab Jeesust Kristust lihasse tulnuna, see on Jumalast, ning ükski vaim, kes seda Jeesust ei tunnista, ei ole Jumalast, vaid see on antikristuse oma.» (1Jh 4:2j)

3. Johannes paneb oma kirjas väga suurt rõhku armastusele – nii Jumala armastusele meie vastu kui meie vastuarmastusele, mis, olles küll suunatud Jumalale, realiseerub suurel määral eeskätt ligimesearmastuses. Oleks väga vale vastandada armastus (kui midagi praktilist) usule ja õigele õpetusele Jumalast ja Kristusest (kui millelegi pelgalt teoreetilisele). Armastuse esimene ja suurim väljendus on ühelt poolt Jumala ja Kristuse tõeline tundmine ning teiselt poolt neist tõega kooskõlas oleva tunnistuse andmine, sest üksnes seeläbi saame kinkida oma ligimestele võimaluse saada osa igavese elu annist, s.t teha nende heaks suurima mõeldava armastusteo. See nõuab nii tahet ja valmisolekut püüelda tõe poole kui ka alandlikku kummardumist Jumala poolt meile Kristuses ilmutatud tõe ette ning selle kuulekat omaksvõtmist. Meie ihu ja hinge lunastus sõltub eranditult sellest, et Jumala Poeg on saanud tõeliseks inimeseks ja ennast meie eest andnud, ning selle tõe omaksvõtmisest ja tunnistamisest (või tagasilükkamisest) sõltub see, kas me kuulume tõe või eksituse vaimule, kas oleme Kristuse omad ja Jumala lapsed või valevaimud ja antikristused. Apostel julgustab neid, kes jäävad Kristuses ilmutatud tõe ustavaks: «Teie, lapsed, olete Jumalast ja olete nad ära võitnud, sest see, kes on teis, on suurem sellest, kes on maailmas.» (1Jh 4:4)